06/07/2021

Σύσταση φορέα για τη διάσωση οικισμού στα Άγραφα

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Καρπενησίου

Δράση για τη διάσωση της Παλιάς Βίνιανης στα Άγραφα ανακοίνωσε η Ιερά Μητρόπολη Καρπενησίου. Συγκεκριμένα η Μητρόπολη αναφέρει ότι μετά από έντονους προβληματισμούς ο ιστορικός τόπος της Παλιάς Βίνιανης που κινδυνεύει λόγω της εγκατάλειψής της πρέπει να διασωθεί και για αυτό το λόγο αποφασίστηκε η σύσταση ενός φορέα από φυσικά πρόσωπα με σκοπό την διάσωση του οικισμού.

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΣΥΣΤΑΣΗΣ ΦΟΡΕΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΔΙΑΣΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΒΙΝΙΑΝΗΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΑΓΡΑΦΩΝ

Κατόπιν έντονου προβληματισμού και συζητήσεων με διαφόρους

ευαισθητοποιημένους συμπολίτες μας, αποφασίσαμε να συστήσουμε φορέα, αποτελούμενο από φυσικά πρόσωπα, έργο του οποίου θα αποτελέσει η διάσωση του οικισμού της Παλιάς Βίνιανης του Δήμου Αγράφων. Ο οικισμός της Παλιάς Βίνιανης έχει χαρακτηρισθεί ως ιστορικός τόπος με την ΥΑ ΥΠΠΟ /ΥΑ ΥΠΠΟ /ΔΙΛΑΠ /Γ/1257/31799/21-7-1988 (ΦΕΚ 592/Β/24-8-1988) και ανήκει στα πολιτιστικά αγαθά που προστατεύονται από τον ν. 3028/2002 «Για την Προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς».
Επιδιωκόμενος σκοπός της πρωτοβουλίας αυτής είναι η άμεση και εν τοις πράγμασι συμβολή στην αποτροπή της ολικής καταστροφής της Παλιάς Βίνιανης. Η καταστροφή μοιραία συντελείται λόγω της εγκατάλειψής της. Η διατήρηση, προστασία και ανάδειξη της ιστορικής μνήμης και της τοπικής παραδοσιακής μας αρχιτεκτονικής κληρονομιάς, που εκπορεύεται από τον ιδιαίτερο αυτό οικισμό θα επιτευχθεί με συλλογικά μέσα, διαφανείς εθελοντικές ενέργειες και δράσεις, ευαισθητοποίηση και κινητοποίηση των συμπολιτών μας, γηγενών και αποδήμων, προς όφελος του τόπου μας.
Η Παλιά Βίνιανη, ένα από τα μοναδικά αυθεντικά σωζόμενα παραδοσιακά σύνολα της περιοχής της Ευρυτανίας, συνδέεται άμεσα με σημαίνοντα και ηρωικά γεγονότα της νεώτερης Ελληνικής Ιστορίας, όπως η ανατίναξη της γέφυρας του Γοργοποτάμου. Στις ερειπωμένες κατοικίες, στα καλντερίμια και στις αυλές της βρίσκονται τα χνάρια και τα αποτυπώματα της αρχιτεκτονικής μας παράδοσης και τέχνης, του βίου, του αξιακού συστήματος και της κοινωνικής μας εξέλιξης στο διάβα της ιστορίας μας. Ως αναπόσπαστο σύνολο και σε αλληλεπίδραση με τα εγγύς εξέχοντα θρησκευτικά μνημεία του ορεινού όγκου των Αγράφων συνθέτει το ιστόρισμα της παραδοσιακής μας κληρονομιάς, όπου στρέφοντας το βλέμμα της ψυχής μας θα ανασκαλέψουμε τις ισχυρές ρίζες του γίγνεσθαι που μας κρατούν στέρεους και ορθούς στον τόπο μας.

Εκ της Μητροπόλεως Καρπενησίου

ΟΙΚΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΠΑΛΙΑΣ ΒΙΝΙΑΝΗΣ ΑΓΡΑΦΩΝ ΘΕΣΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Ο οικισμός της Παλιάς Βίνιανης είναι ορεινός, χτισμένος σε υψόμετρο 700 μ, στην πλαγιά του όρους Τυμφρηστού (Βελούχι) στα Άγραφα κοντά στον ποταμό Μέγδοβα (Ταυρωπο), σε απόσταση 30 περίπου χιλιομέτρων βορειοδυτικά του Καρπενησίου. Η αρχική ίδρυση του οικισμού δεν είναι προσδιορισμένη. Στα νότια της σημερινής θέσης του, στον λόφο του Αγίου Γεωργίου έχουν εντοπιστεί λείψανα αρχαίας οχύρωσης και άφθονη επιφανειακή κεραμική.

Με την συνθήκη του Ταμασίου που υπογράφτηκε στις 10 Μαΐου 1525 μεταξύ του Βεγλέρ Βέη πασά της Λάρισας και των προυχόντων των χωριών των Αγράφων η περιοχή των Αγράφων απέκτησε καθεστώς αυτονομίας την περίοδο της Τουρκοκρατίας με την υποχρέωση να καταβάλλει ετήσια φορολογία στις Οθωμανικές αρχές. Σύμφωνα με αυτή οι κοινότητες των Αγράφων είχαν το αυτοδιοίκητο, απαγορεύονταν να κατοικούν Τούρκοι στην περιοχή και διασφαλίζονταν η ελεύθερη επικοινωνία μεταξύ πεδινών και ορεινών περιοχών και η ελεύθερη κίνηση των πληθυσμών.

Έτσι η Παλιά Βίνιανη μαζί με τους υπόλοιπους διασπαρμένους οικισμούς της Επαρχίας των Αγράφων αποτέλεσε κατά τους προεπαναστατικούς χρόνους αλλά και κατά την διάρκεια του Εθνικοαπελευθερωτικού Αγώνα του 1821 ενιαίο ιστορικά και πολιτισμικά σύνολο. Από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα και τις αρχές του 20^{ου}, αρχίζει η συστηματική κατασκευή κατοικιών από ντόπιους, εύπορους μετανάστες της Αμερικής που επαναπατρίζονται.

Ιστορικά ο οικισμός συνδέθηκε άμεσα με την Νεώτερη Πολεμική Ιστορία της Ελλάδας λόγω της δράσης της Εθνικής Αντίστασης, κυρίως με την εγκατάσταση της Συμμαχικής Βρετανικής Ομάδας Ειδικών Δυνάμεων (αποστολή «Harling»), με επικεφαλείς τους αξιωματικούς Eddie Myers και Chris Woodhouse και την στοχευμένη και θρυλική επιχείρηση, της ανατίναξης της Σιδηροδρομικής Γέφυρας του Γοργοπόταμου το1942, η οποία χαρακτηρίζεται από τον Winston Churchill ως η σπουδαιότερη μέχρι τότε δολιοφθορά και μία από τις μεγαλύτερες επιχειρήσεις του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου, ανυψώνοντας το ηθικό του δοκιμαζόμενου Ελληνικού Λαού.

Στις 10 Μαρτίου 1944 συγκροτείται η Πολιτική Επιτροπή Εθνικής Απελευθέρωσης (Π.Ε.Ε.Α), γνωστή ως “Κυβέρνηση του Βουνού”, η οποία ορκίστηκε και συνεδρίασε στο Δημοτικό Σχολείο του Οικισμού (σημερινό Μουσείο Εθνικής Αντίστασης) και η Παλιά Βίνιανη γίνεται «πρωτεύουσα της Ελεύθερης Ελλάδας». Ο οικισμός πυρπολήθηκε και κάηκε από τους γερμανούς (καταστροφή 40 σπιτιών) τον Αύγουστο του 1944, κατά τις επιδρομές που εξαπέλυσαν σε όλη την Ευρυτανία (ολική πυρπόληση/ανατίναξη Καρπενησίου). Το τέλος του οικισμού της Παλιάς Βίνιανης επήλθε με τους μεγάλους και καταστροφικούς σεισμούς της Ευρυτανίας τον Φεβρουάριο του 1966. Ο οικισμός εγκαταλείφθηκε από τους περισσότερους κατοίκους λόγω των καταστροφών που υπέστησαν πολλές από τις κατοικίες.

Η Παλιά Βίνιανη χαρακτηρίστηκε από το Υπουργείο Πολιτισμού ως **«ιστορικός τόπος»** με την Υπουργική Απόφαση ΥΠΠΟ /ΥΑ

ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ/Γ/1257/31799/21.7.1988 (ΦΕΚ 592/Β/24.8.1988) λόγω του αρχιτεκτονικού ενδιαφέροντος που παρουσιάζει και λόγω της άμεσης σύνδεσής της με τη νεότερη Ελληνική Ιστορία.

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

Ανήκει στην κατηγορία των ορεινών οικισμών της κεντρικής Ελλάδας με αξιόλογα μορφολογικά και πολεοδομικά στοιχεία που συγκροτούν σύνολο σημαντικού αρχιτεκτονικού και πολεοδομικού ενδιαφέροντος.
Έξω από τον οικισμό και λίγο πριν την είσοδό του προβάλλεται το μονότοξο πέτρινο γεφύρι της Βίνιανης, φτιαγμένο από ντόπιο Βινιανίτικο λιθάρι, ενώνοντας τις
όχθες του Μέγδοβα ποταμού Κατασκευάστηκε κατά την μέση Οθωμανική Περίοδο, περίπου κατά το β΄μισό του 17ου αιώνα και συνέδεε το Καρπενήσι, με τα Άγραφα και το Βάλτο. Μαζί με τα γεφύρια του Μανώλη στον Αγραφιώτη και της Τατάρνας στον Αχελώο ήταν τα μοναδικά ασφαλή περάσματα των ποταμών στον άξονα αυτόν.
Η πολεοδομική διάρθρωση και οργάνωση του οικισμού είναι αποτέλεσμα της ανώνυμης παραδοσιακής αρχιτεκτονικής και λαϊκής τέχνης, προσαρμοσμένης στον τόπο , στο τοπίο και στις καιρικές συνθήκες. Η διάβαση στον οικισμό γίνεται από τον κεντρικό δρόμο ενώ ο πολεοδομικός του ιστός συμπληρώνεται με ένα πλέγμα από δευτερεύοντες λιθόστρωτους δρόμους (καλντερίμια) που φτάνουν μέχρι και το τελευταίο σπίτι. Στην πλατεία του οικισμού βρίσκεται μαρμάρινη κρήνη με πλυσταριό που εξυπηρετούσε τις λειτουργικές ανάγκες των κατοίκων.
Τα περισσότερα κτήρια είναι διώροφα, στεγασμένα με ξύλινες κεραμοσκεπές ενώ υπάρχουν και βοηθητικά ισόγεια κτίσματα απλούστερης μορφής. Το μορφολογικό τους ύφος είναι απόλυτο και αυστηρό. Έχουν ορθογώνιες κατόψεις, καθαρούς όγκους με συμμετρική διάταξη των στοιχείων τους. Όλα τα κτήρια είναι πετρόκτιστα, με χρήση λευκών και σκούρων λίθων, αγκωναριών και παραστάδων στα ανοίγματα.

ΤΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗΣ

Στις ανατολικές παρυφές βρίσκεται το Παλιό Δημοτικό Σχολείο, κατασκευασμένο το 1938 με κονδύλια της Βασιλικής Πρόνοιας και σχέδια του Υπουργείου Παιδείας, σύμφωνα με το τύπο του Διτάξιου Δημοτικού Σχολείου. Αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα κτήρια του οικισμού, συνδεδεμένο άμεσα με τα ιστορικά γεγονότα που διαδραματίστηκαν το 1944. Ως ιστορικό κτήριο και αντιπροσωπευτικό δείγμα αρχιτεκτονικής σχολικού κτηρίου της περιόδου του ’30, χαρακτηρίστηκε από το Υπουργείο Πολιτισμού ως «ιστορικό διατηρητέο μνημείο» με την Υπουργική Απόφαση ΥΠΠΟ /ΔΙΛΑΠ /Γ/924 / 13405/15.4.1986 (ΦΕΚ 333/Β/15.5.1986) και μετατράπηκε σε Μουσείο Εθνικής Αντίστασης.
Πρόκειται για μονώροφο κτήριο, με κάτοψη σε σχήμα ορθογώνιου παραλληλόγραμμου, κατασκευασμένο από λαξευτή τοπική πέτρα. Η σημαντικότερη πηγή πληροφοριών για το σχολείο, είναι το φωτογραφικό αρχείο του φωτογράφου της Αντίστασης Σπύρου Μελετζή « Με τους αντάρτες στα βουνά».
Εντός του μουσείου γίνεται αναπαράσταση του χώρου συνεδριάσεων και εκτίθεται σειρά ανατυπωμένων φωτογραφιών από τη ζωή στο χωριό όταν ήταν έδρα της «Κυβέρνησης του Βουνού». Υπάρχουν τα χαρτονομίσματα και τα γραμματόσημα που τυπώνονταν στο τυπογραφείο του ΕΛΑΣ. Ξεχωριστή θέση έχει ένας γερμανικός χάρτης στον οποίο αποτυπώνονται οι περιοχές που είχαν απελευθερωθεί πριν από την παράδοση του Γ΄ Ράιχ. Μπροστά στο σχολείο έχουν τοποθετηθεί οι προτομές των δέκα μελών της «Κυβέρνησης του Βουνού».

Η ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΝΑΟΔΟΜΙΑ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΒΙΝΙΑΝΗΣ ΑΓΡΑΦΩΝ-ΜΑΚΡΟΣΚΟΠΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ

Ο 16^{ος}-17^{ος}αιώνας είναι πολύ σημαντικός για την περιοχή των Αγράφων. Το 1525 υπογράφεται η Συνθήκη του Ταμασίου μεταξύ του Βεγλέρ Βέη πασά της Λάρισας και των προυχόντων των χωριών των Αγράφων με την οποία ενδυναμώνονταν ένα καθεστώς αυτονομίας και αυτοδιοίκησης των Αγράφων, με παραχωρήσεις και προνόμια για τον πληθυσμό σε σχέση με την Οθωμανική Διοίκηση. Επακόλουθο αυτής ήταν η σημαντική πληθυσμιακή και οικονομική άνοδος, απόρροια των ομαδικών μετακινήσεων από τα αστικά κέντρα και τις πεδινές περιοχές προς τα ορεινά και δυσπρόσιτα βουνά των Ευρυτανικών Αγράφων λόγω κυρίως της σταθερότητας, της ηρεμίας, της οικονομικής δυνατότητας που δημιουργείται με την ελεύθερη επικοινωνία των κατοίκων των Αγράφων με την πεδιάδα της Θεσσαλίαςκαι την απελευθέρωση του εμπορίου λόγω των προνομίων της συνθήκης.

Οι παράγοντες αυτοί οδήγησαν σε μία εντυπωσιακή σε μέγεθος και ποιότητα ναοδομική δραστηριότητα και τέχνη στην περιοχή σε όλο τον ορεινό όγκο των Αγράφων που υλοποιήθηκε κυρίως από συντεχνίες Ηπειρωτών μαστόρων-χτιστάδων. Επιδράσεις της ναοδομικής αυτής αρχιτεκτονικής δέχτηκε αργότερα

και ο οικισμός της Παλαιάς Βίνιανης. Πρόκειται για έναν από τους χαρακτηριστικότερους για την παραδοσιακή του αρχιτεκτονική οικισμούς των Ευρυτανικών Αγράφων, χτισμένος σε υψόμετρο 700 μ, στην πλαγιά του όρους Τυμφρηστού (Βελούχι) κοντά στον ποταμό Ταυρωπό και Μέγδοβα, σε απόσταση 30 περίπου χιλιομέτρων βορειοδυτικά του Καρπενησίου.

Η Παλαιά Βίνιανη χαρακτηρίστηκε από το Υπουργείο Πολιτισμού ως **«ιστορικός τόπος»** με την Υπουργική Απόφαση ΥΠΠΟ /ΥΑ ΥΠΠΟ/ΔΙΛΑΠ//1257/31799/21.7.1988 (ΦΕΚ 592/Β/24.8.1988) λόγω του αρχιτεκτονικού ενδιαφέροντος που παρουσιάζει και λόγω της άμεσης σύνδεσής της με τη νεότερη Ελληνική Ιστορία.

Image not found or type unknown

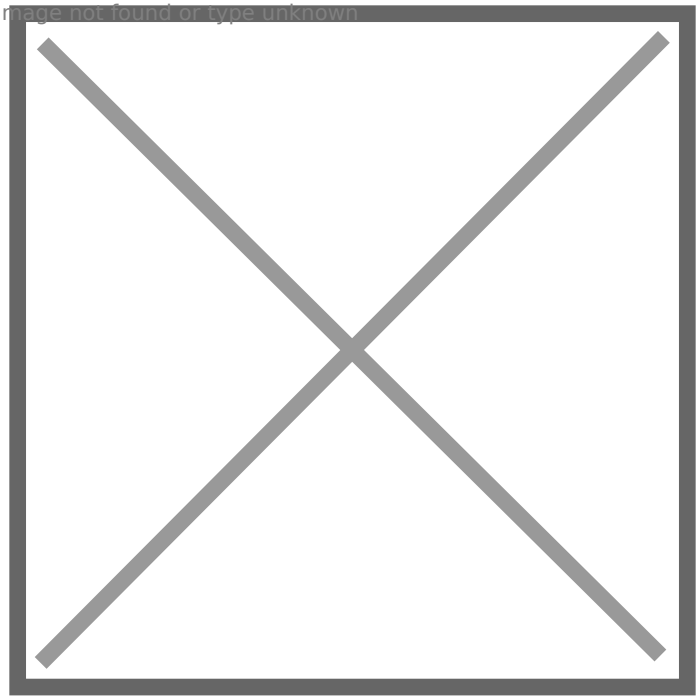

Άποψη του οικισμού το 1944 (φωτ. Σπύρος Μελετζής)

Image not found or type unknown

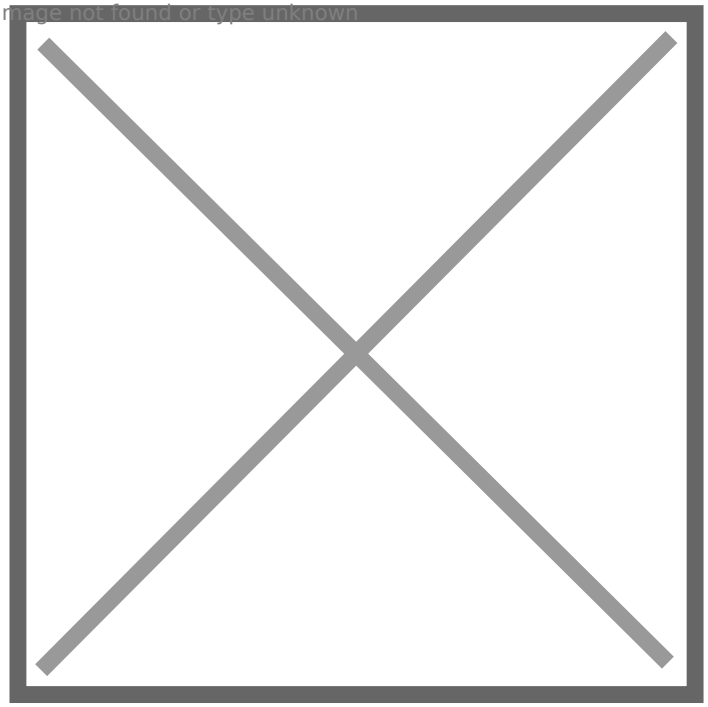

Αναπαράσταση του οικισμού από την εικαστικό Ιωάννα Ξέρα

Image not found or type unknown

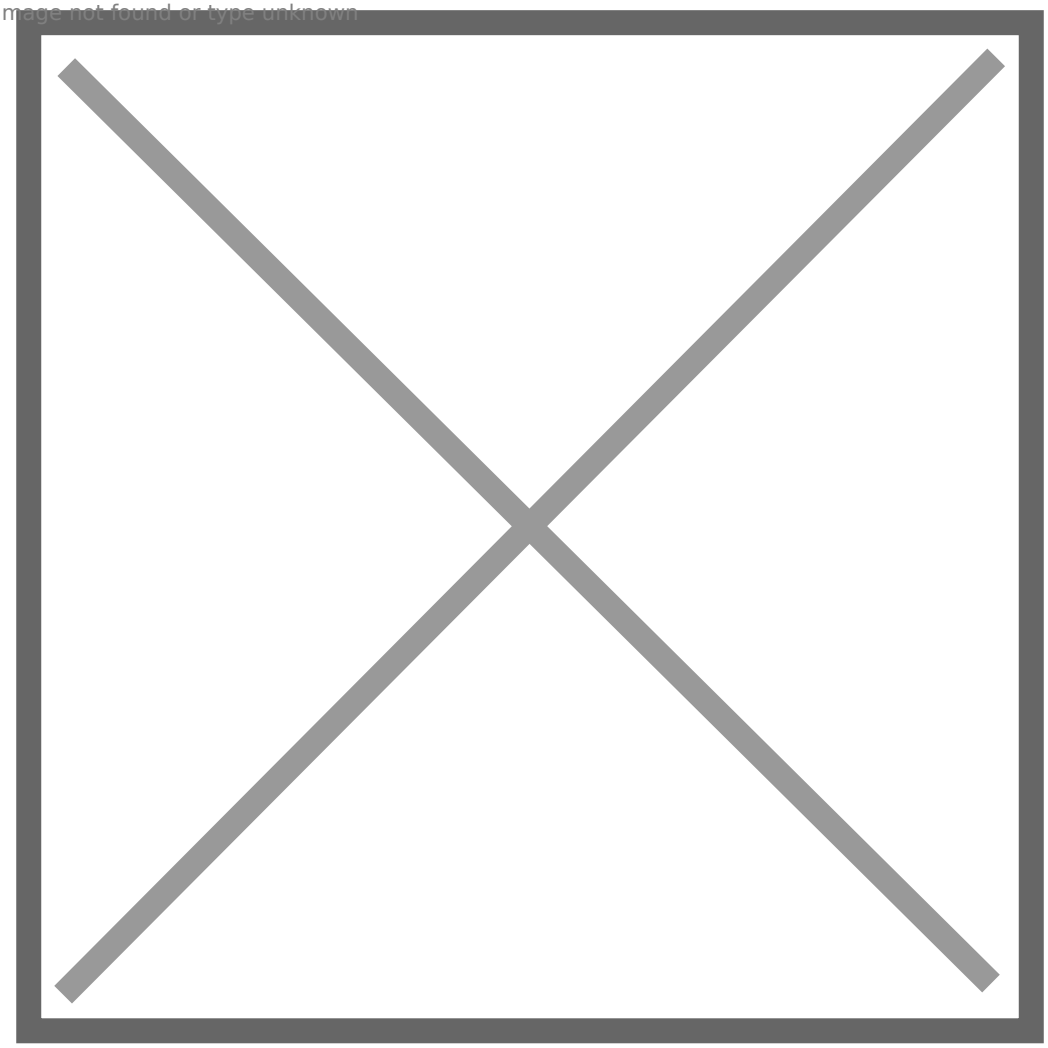

Image not found or type unknown

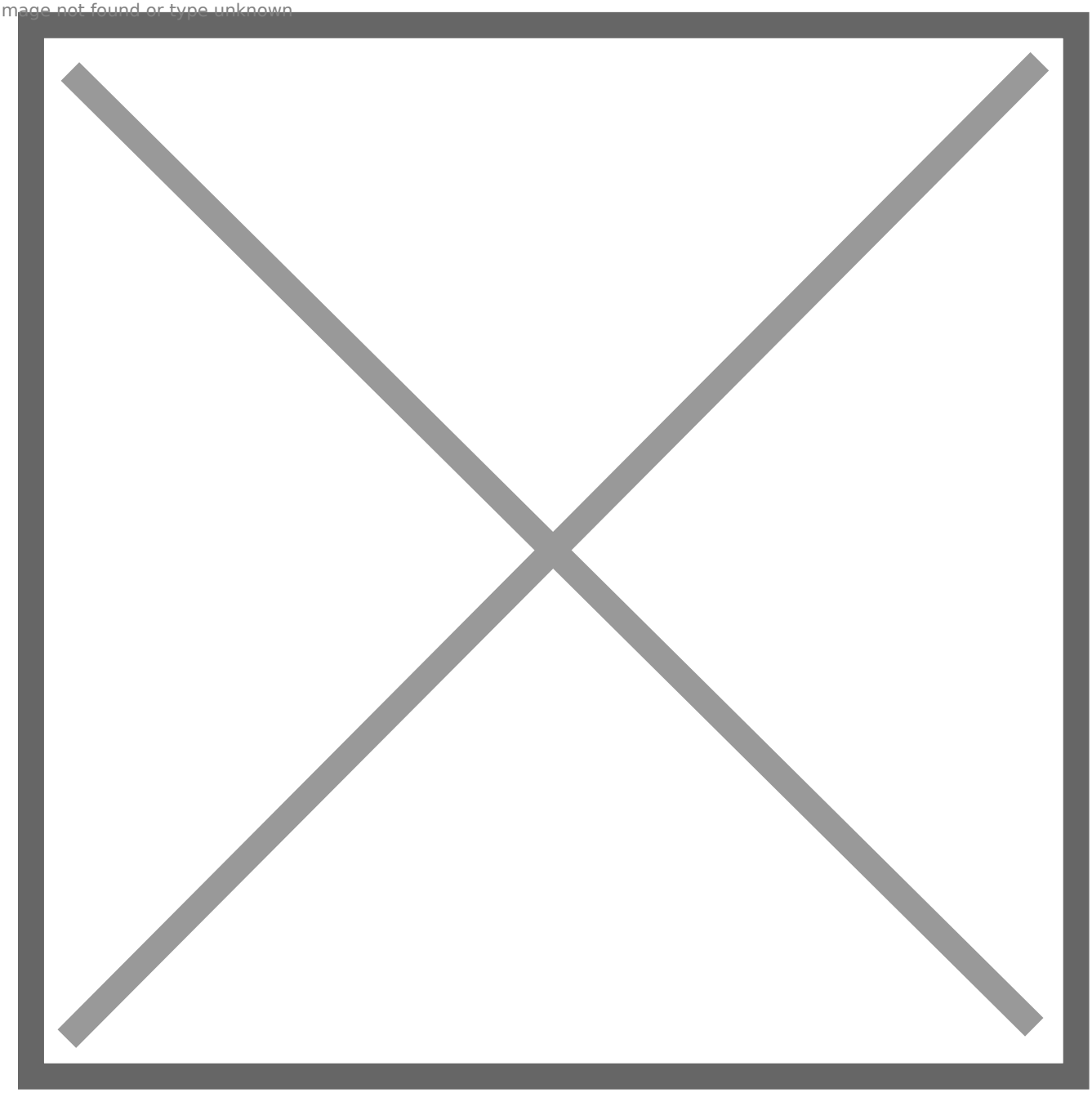

Image not found or type unknown

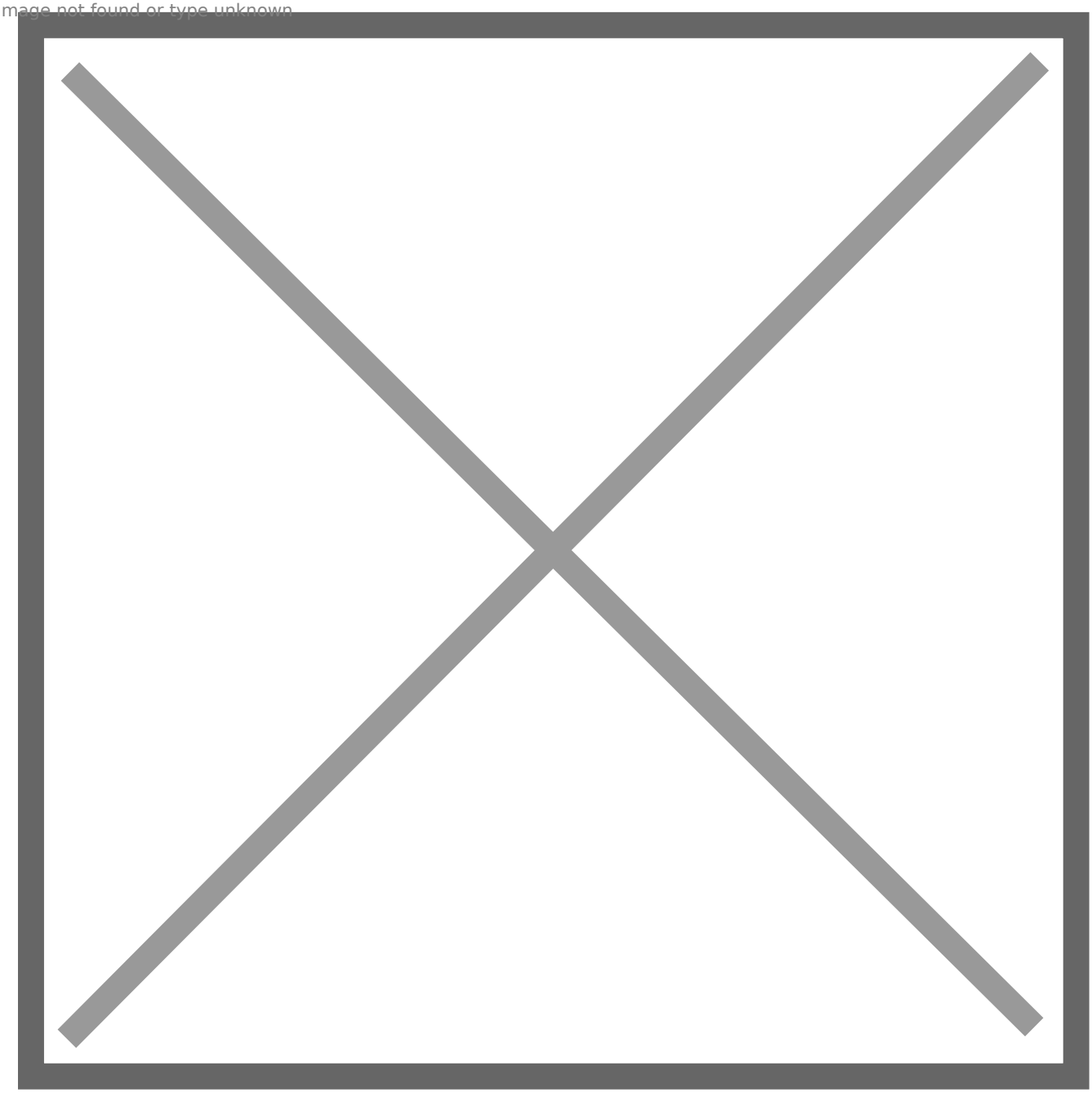

Image not found or type unknown

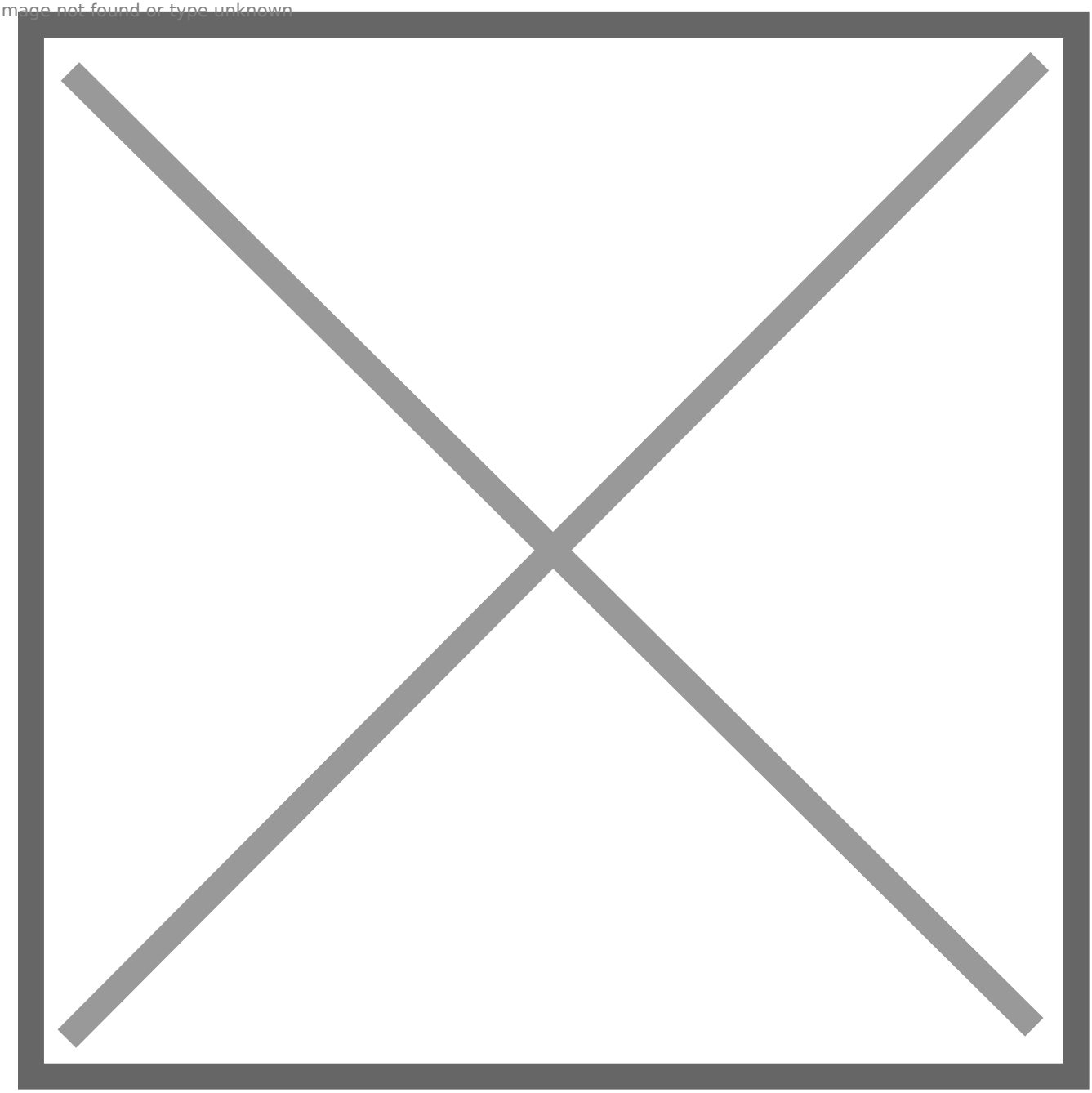

Χαρακτηριστικά κοσμικά κτήρια του οικισμού

Image not found or type unknown

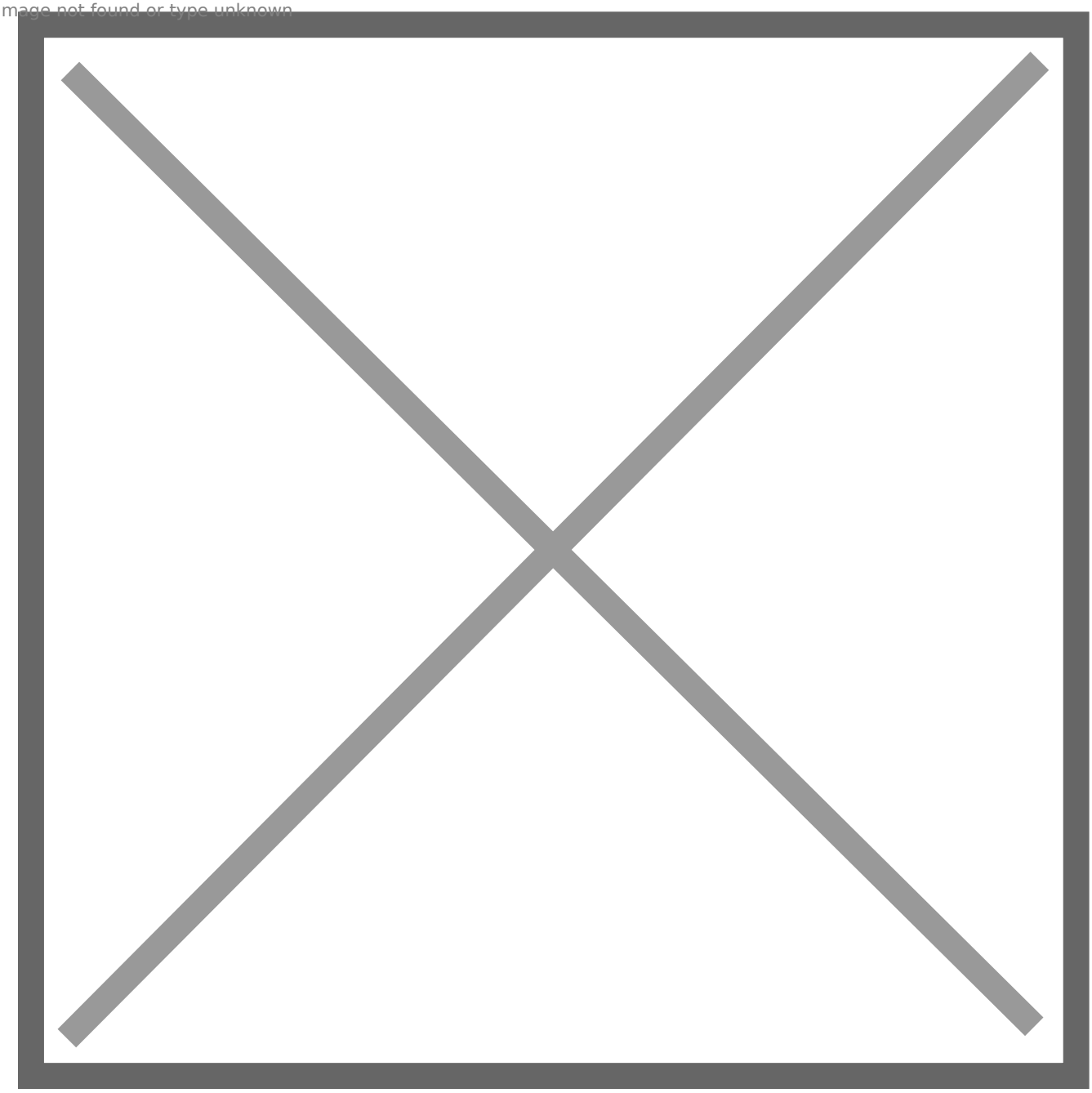

Το Δημοτικό Σχολείο Παλιάς Βίνιανης (1935), νυν Μουσείο Εθνικής Αντίστασης

Εντός και στις παρυφές του οικισμού βρίσκονται τρεις αξιόλογοι ναοί, αντιπροσωπευτικοί της παραδοσιακής οικοδομικής τέχνης και αρχιτεκτονικής της περιοχής και των προτύπων της λαϊκής ναοδομίας, όπως αυτά υιοθετήθηκαν και μετασχηματίστηκαν κατά τους νεώτερους χρόνους.

Η Εκκλησιαστική Αρχιτεκτονική της Παλαιάς Βίνιανης αποτελεί μια πιστή έκφραση στην αρχιτεκτονική του συνόλου των δρώμενων της νεώτερης ιστορικής περιόδου, ακολουθώντας τα πρότυπα της παραδοσιακής νεοελληνικής έκφρασης της ναοδομίας του «αγροτικού» χώρου ή αλλιώς του «χώρου της υπαίθρου», με

την μορφοπλαστική απόδοση καθαρά μέσω του λίθου. Στους ναούς του οικισμού όλα τα μορφολογικά στοιχεία των όψεων εκφράζονται με τον λίθο, που μένει εμφανής και σχεδόν ανεπίχριστος, ανεξάρτητα από την αρτιότητα της κατασκευής και το επίπεδο της επεξεργασίας του με την ταυτόχρονη ώσμωση των απλούστερων στοιχείων της «λόγιας» και «κοσμικής» αρχιτεκτονικής της εποχής.

1. **1. Ο Ιερός Ναός των 12 Αποστόλων**

Ο σημερινός ναός των 12 Αποστόλων βρίσκεται στον πυρήνα του ιστορικού τόπου της Παλαιάς Βίνιανης σε εξέχουσα και περίοπτη θέση και αποτελεί τον ενοριακό ναό του οικισμού. Ανοικοδομήθηκε το 1925 (σύμφωνα με επιτοίχια επιγραφή της περιτοίχισης) πάνω στα λείψανα και το περίγραμμα του μεταβυζαντινού ναού του Αγίου Αθανασίου που οικοδομήθηκε τον 17^{ου} αιώνα (περίπου το 1650-1655) και καταστράφηκε πιθανώς στο τέλος του 19^{ου} αιώνα. Από τον μεταβυζαντινό ναό διασώζεται ακέραιο το καμπαναριό και το ξυλόγλυπτο τέμπλο του 1774.

Ανήκει στον τύπο της τρίκλιτης ξυλόστεγης βασιλικής, όπως αυτός αναβίωσε και μεταφέρθηκε από την μεταβυζαντινή περίοδο στη νεοελληνική, με ελαφρώς ψηλότερο το μεσαίο κλίτος. Οι στέγες του μονόριχτες στα πλάγια και δίριχτη στο μεσαίο κλίτος, καλύπτονται από γαλλικά κεραμίδια. Το ιερό είναι τριμερές και καταλήγει εξωτερικά στην ανατολική πλευρά σε τρεις (3) τοξωτές κόγχες: δύο (2) ισομερείς, αβαθείς των παραβημάτων και μία (1) ημικυλινδρική του ιερού βήματος. Ο φωτισμός του εξασφαλίζεται από ζεύγη αψιδωτών τρίλοβων παραθύρων με ανισοϋψείς λοβούς, συμμετρικά τοποθετημένους στο επίπεδο του υπερώου, στην δυτική πλευρά και στις δύο δρομικές πλάγιες πλευρές και με μονόλοβα αψιδωτά παράθυρα που διανοίγονται συμπληρωματικά στις πλάγιες πλευρές. Οι αψίδες και τα περιθυρώματα των ανοιγμάτων διαμορφώνονται από συμπαγείς οπτόπλινθους.

Η τοιχοδομία του ναού, ακολουθώντας την παραδοσιακή τεχνική δόμησης του οικισμού , είναι κατασκευασμένη από αδρά λιθοσώματα τοπικών ασβεστολιθικών πετρωμάτων, ενισχύεται στις ακμές με λαξευμένους ανοιχτόχρωμους δόμους (αγκωνάρια) και αρμολογείται με κονίαμα τσιμέντου.

Η ογκοπλασία του είναι αυστηρή, συμπαγής και η αρχιτεκτονική του λιτή, χωρίς ιδιαίτερο κεραμοπλαστικό διάκοσμο, με εξαίρεση την διαμόρφωση της εισόδου της δυτικής πλευράς που ρυθμολογείται με το στοιχείο του δίστυλου αετώματος.

Εντός του ναού έχει επανατοποθετηθεί το διασωζόμενο ξυλόγλυπτο ζωγραφισμένο τέμπλο του 1774, όμοιο με εκείνο του καθολικού της Μονής Δομιανών (1787), με την ιδιαιτερότητα των δύο Ωραίων Πυλών των Αγίων Αποστόλων και του Αγίου Αθανασίου.

Image not found or type unknown

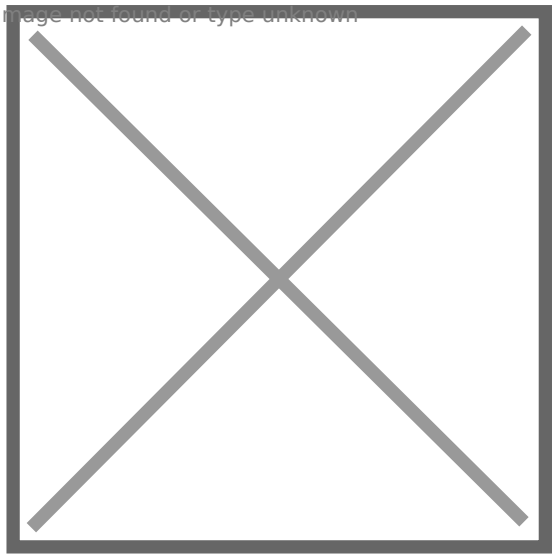

Δυτική όψη του ναού.

Διακρίνεται το Καμπαναριό στο νότιο κλίτος .

Image not found or type unknown

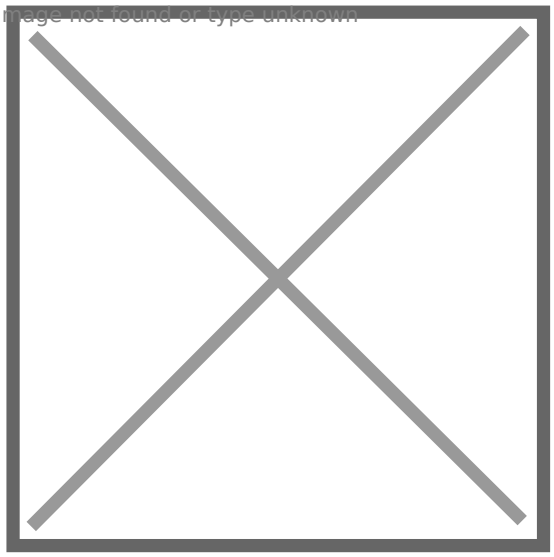

Κόγχες του ιερού στην ανατολική πλευρά.

Image not found or type unknown

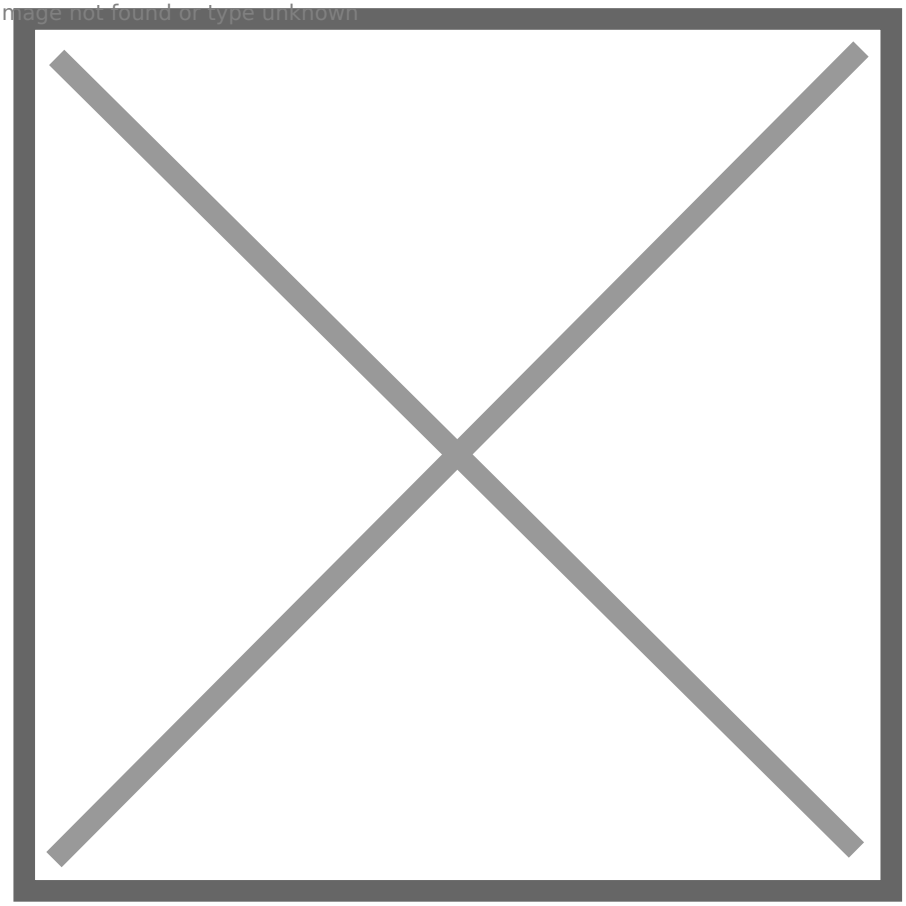

Βόρειο κλίτος.

2. **Το Καμπαναριό του Ιερού Ναού των 12 Αποστόλων**

Το Καμπαναριό, κατασκευή του 18ου αιώνα (πιθανώς το 1779), στην νότια πλευρά του σημερινού ναού αποτυπώνει και την επιβλητικότητα του αρχικού ναού του Αγίου Αθανασίου. Είναι πυργοειδές, πολυόροφο (5 επίπεδα), με τυπική μορφή στο γενικό σχήμα του ορθογώνιου παραλληλεπίπεδου, ακολουθώντας τα πρότυπα των καμπαναριών της ορθόδοξης ναοδομίας της Ανατολής και της μέσης Οθωμανικής περιόδου όπως επιβίωσαν στα μνημεία του αγροτικού και κατ επέκταση επαρχιακού ελλαδικού χώρου.

Η κατασκευή συνίστανται από δύο τμήματα: την πυργοειδή βάση και το κωδωνοστάσιο. Η πυργοειδής βάση είναι τριμερής, εκτεινόμενη δηλαδή σε ύψος τριών ορόφων μέχρι το ύψος των πλαγίων κλιτών του ναού. Στην απόληξη της

βάσης επικάθεται διπλό κωδονοστάσιο (διατεταγμένο σε δύο ορόφους), αποτελούμενο από διαδοχικά διαμπερή αψιδώματα μεταβλητού καθ΄ ύψος ανοίγματος επί συμπαγών λιθόδμητων πεσσών. Η γενικότερη μορφοπλαστική οργάνωση του, παρότι προσαρμοσμένη στην ευρύτερη μορφοπλαστική οργάνωση του ναού, αναπτύσσεται αυτοτελώς. Κάθε επίπεδο του καμπαναριού διακριτοποιείται με την διαμόρφωση περιμετρικού λίθινου γείσου.

Η κατασκευή του κωδωνοστασίου είναι επιμελημένη, από λαξευμένους αρθρολιθωμένους δόμους τοπικού πετρώματος. Η βάση διαμορφώνεται από συμπαγή τοιχοποιία κατασκευασμένη από ημιλαξευτούς λίθους και κονίαμα.

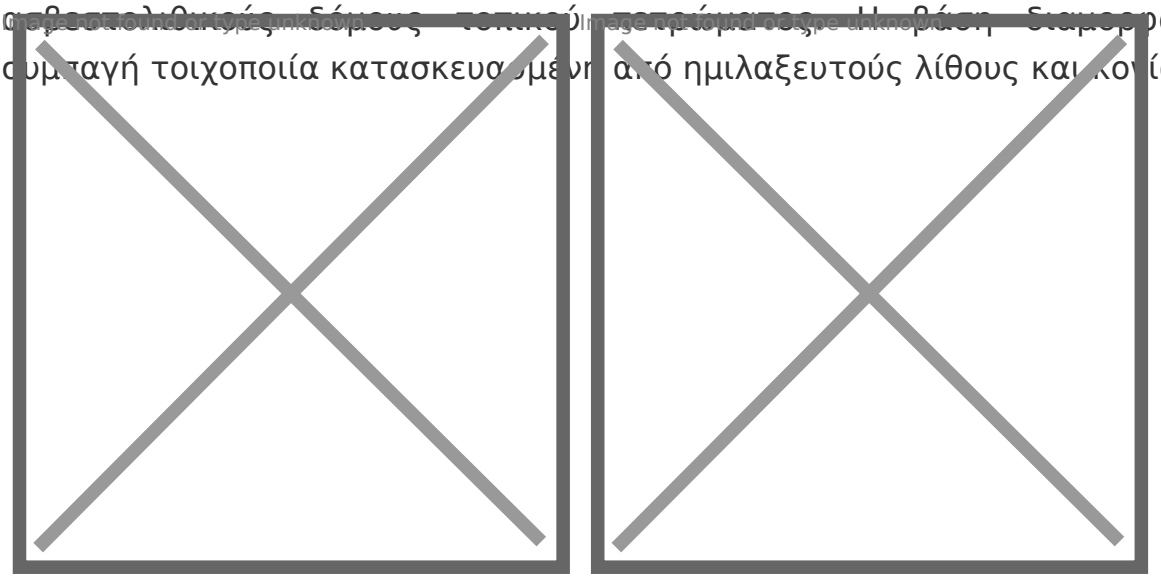

Γενική άποψη του πυργοειδούς πολυόροφου λιθόκτιστου Καμπαναριού του 18^{ου} αιώνα.

3. **Ο Ιερός Ναός των Αγίων Αναργύρων**

Το παρεκλήσσι των Αγίων Αναργύρων, σύμφωνα με εντοιχισμένη κτητορική επιγραφή στην νότια πλευρά του, οικοδομήθηκε το 1925, στον τύπο του απλού μονόχωρου αετωματικού ναού ορθογωνικής κάτοψης. Συνιστά χαρακτηριστικό παράδειγμα εφαρμογής των αρχών της παραδοσιακής ναοδομίας της Ελληνικής υπαίθρου των αρχών του 20 αιώνα σε μονόχωρο ναό, ακολουθώντας την μεταρρυθμιστική τάση της εποχής, με την υιοθέτηση κοσμικών προτύπων του όψιμου νεοκλασικισμού σε μίξη με το παραδοσιακό τοπικό αρχιτεκτονικό υπόβαθρο.

Πάνω στον κοινό τύπο της απλής ορθογώνιας κάτοψης με τη διαμήκη, ενιαία, δίρριχτη αετωματική στέγη, γίνεται μια σημαντική προσπάθεια μορφοπλαστικής οργάνωσης με χρήση νεοκλασικών στοιχείων και τοπικής παραδοσιακής δόμησης.

Η κατασκευή του διέπεται από απόλυτη συμμετρία και κανονικότητα στη σύνθεση των όψεων και με εμφανή την τάση επέκτασης καθ΄ ύψος προκειμένου να αποκτήσει κατάλληλες αναλογίες στην πρόσοψη. Στην ανατολική του πλευρά κυριαρχεί η ημικυκλική τυφλή αψίδα του Ιερού Βήματος που καλύπτεται από τεταρτοσφαίριο καθώς και ο κυκλικός φεγγίτης στη βάση του αετώματος για την εξασφάλιση ελάχιστου και κατανυκτικού φωτισμού στο ιερό.

Στις πλάγιες όψεις επικρατούν τα ορθογωνικά παράθυρα, συμμετρικά τοποθετημένα. Η δυτική όψη, κυρίαρχη στην ρυθμολογία του ναού οργανώνεται με βάση τα λειτουργικά της στοιχεία, όπως το κεντρικό θύρωμα, η επιτοίχια σε εσοχή πλαισιωμένη αγιογραφία του αφιερώματος και κυρίως το λιθόκτιστο κωδωνοστάσιο με το διαμπερές αψίδωμά του που επικάθεται στην απόληξη του αετώματος.

Η τοιχοποιία του ναού, κατασκευασμένη από αργούς λίθους τοπικών ασβεστολιθικών πετρωμάτων και με ενίσχυση των ακμών της με χρήση ισχυρών γωνιόλιθων, αρμολογείται κατά μίμηση του ισόδομου συστήματος.

Αν και η κατασκευή χαρακτηρίζεται από την απουσία μορφοπλαστικού διακόσμου, εντούτοις ρυθμολογείται με τα νεοκλασικής τεχνοτροπίας περιθυρώματα και ανώφλια των ανοιγμάτων (παραθύρων και θύρας) που διαμορφώνονται από λαξευτούς ανοιχτόχρωμους ασβεστολιθικούς δόμους.

Image not found or type unknown

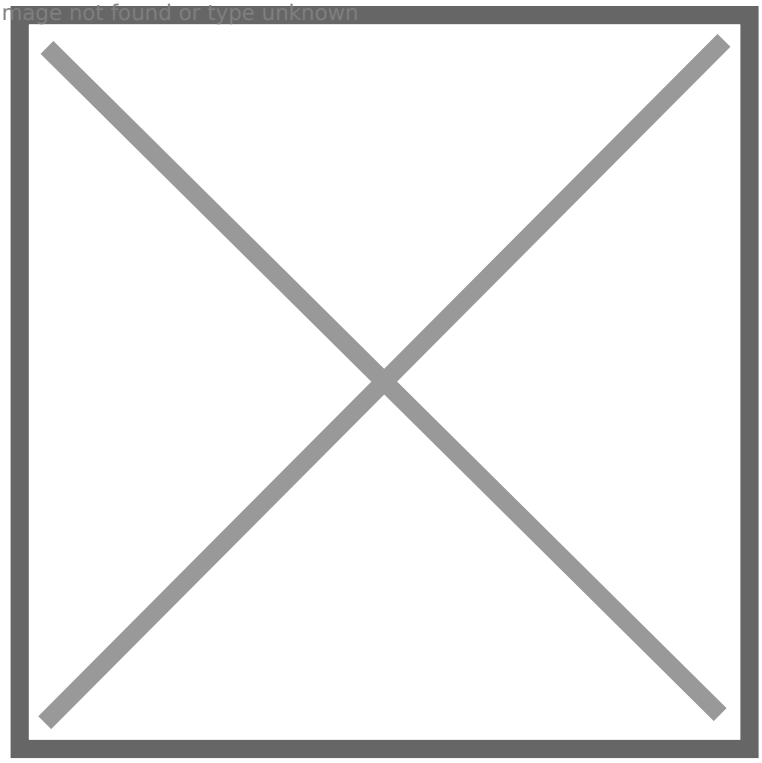

Νοτιοδυτική άποψη

Image not found or type unknown

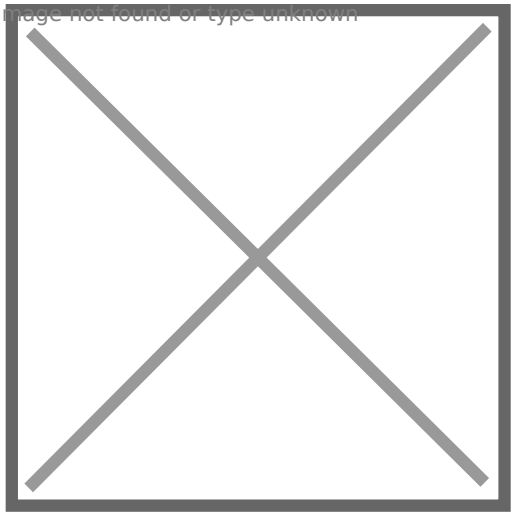

Νοτιοανατολική άποψη

Image not found or type unknown

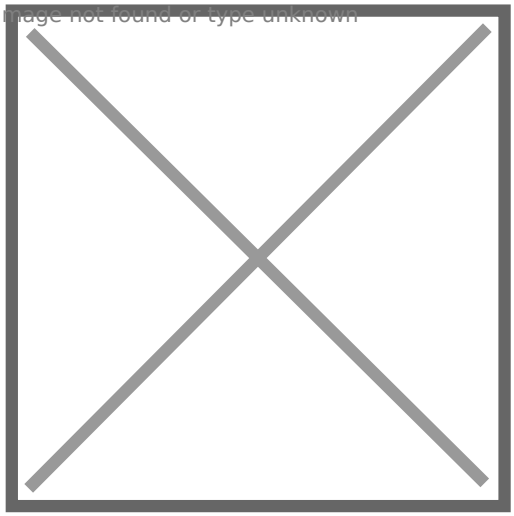

Νότια όψη

4. **Ιερός Ναός του Αγίου Γεωργίου**

Ο σημερινός ναός είναι κτισμένος στο πλάτωμα του βραχώδους λόφου του Αγίου Γεωργίου, θέση στρατηγικής σημασίας η οποία φαίνεται ότι είχε εκτιμηθεί κατά την αρχαιότητα αφού στον χώρο εντοπίζονται λείψανα αρχαίας οχύρωσης και άφθονη κεραμική. Πρόκειται για ανοικοδόμηση του 1955 μεταβυζαντινού ναυδρίου (πιθανώς του 18^{ου} αιώνα με μεταγενέστερες φάσεις των αρχών του 20^{ου} αιώνα),με δωρεά εύπορης απόδημης οικογένειας Βινιανιτών στην Αμερική, (αντίστοιχη επιγραφή εντοιχίζεται πάνω από το υπέρθυρο της εισόδου στη δυτική πλευρά). Στην κατασκευή ενσωματώνονται δομικά στοιχεία του αρχικού ναού όπως η ανατολική τοιχοποιία που φέρει την κόγχη του ιερού και επιδράσεις προτύπων της μεταπολεμικής ναοδομίας της ηπειρωτικής Ελλάδας, με έμμεσες αναφορές στην Βυζαντινή και λαϊκή παράδοση, σε συσχετισμό με τον περιβάλλοντα δομημένο και φυσικό χώρο και τα διατιθέμενα υλικά της περιοχής.

Πρόκειται για δρομικό ναό που ανήκει σε παραλλαγή του τύπου του απλού συνεπτυγμένου κεραμοσκεπούς σταυροειδούς εγγεγραμμένου ναού, με τα πλευρικά διαμερίσματα να προεκβάλλουν ελάχιστα εκτός του περιγράμματος, κατά την εγκάρσια κεραία του σταυρού στη διεύθυνση Β-Ν. Σε αντιστοιχία προβάλει και το μεσαίο τμήμα της δυτικής όψης.

Η τοιχοποιία της βόρειας, νότιας και δυτικής πλευράς, σε μία προσπάθεια μίμησης ψευδοϊσόδομου συστήματος είναι κατασκευασμένη από ημιλαξευτούς

ανοιχτόχρωμους λίθους, τοποθετημένους σε επάλληλες οριζόντιες ζώνες, ενισχυμένη με λαξευτούς γωνιόλιθους στις ακμές και χρήση απλού αρμολογήματος. Η νεωτεριστική αυτή τεχνοτροπία δόμησης διακριτοποιεί το νεοανεγερθέν τμήμα του ναού από την ανατολική παλαιότερη τοιχοποιία του η οποία είναι κατασκευασμένη από ακατέργαστους, ακανόνιστους λίθους με αρμολόγημα που σχεδόν μετωπικά τους επικαλύπτει.

Χωρίς ιδιαίτερα αρχιτεκτονικά και μορφοπλαστικά στοιχεία διακόσμου, διακρίνεται από απόλυτη συμμετρία στην ογκοπλασία του, υιοθετώντας ως κύριο ρυθμολογικό στοιχείο τα επάλληλα μονόλοβα παράθυρα των πλευρικών όψεων τονισμένα με αψιδώματα διαμορφωμένα από ημικυκλικά τόξα από λίθινους θολίτες.

Στο τραπεζοειδές αέτωμα της δυτικής όψης ενσωματώνεται πέτρινο Κωδωνοστάσιο με διαμπερές αψιδωτό άνοιγμα που επιστέφεται από τριγωνικό κεραμοσκεπές αέτωμα.

Image not found or type unknown

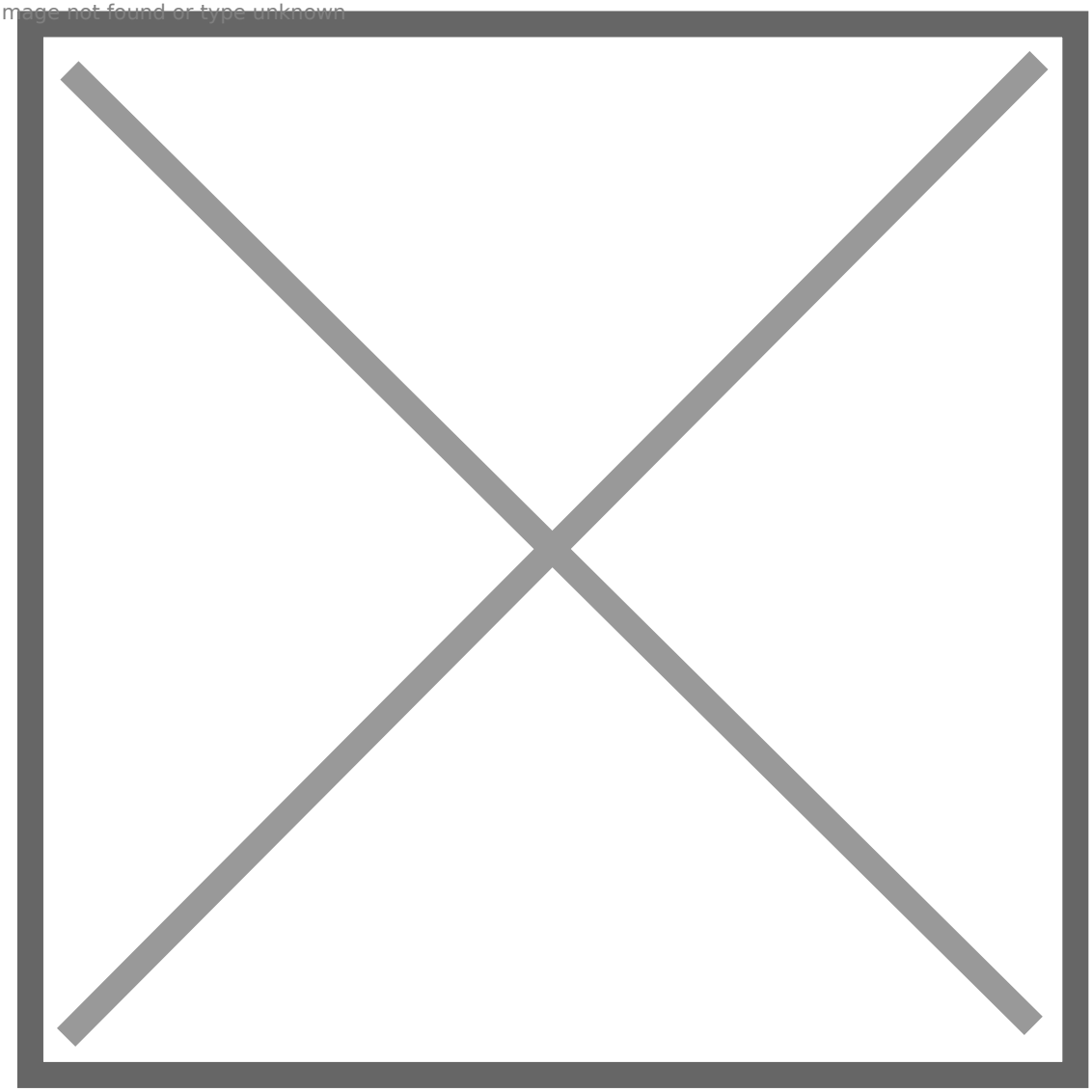

Νοτιοανατολική άποψη

Image not found or type unknown

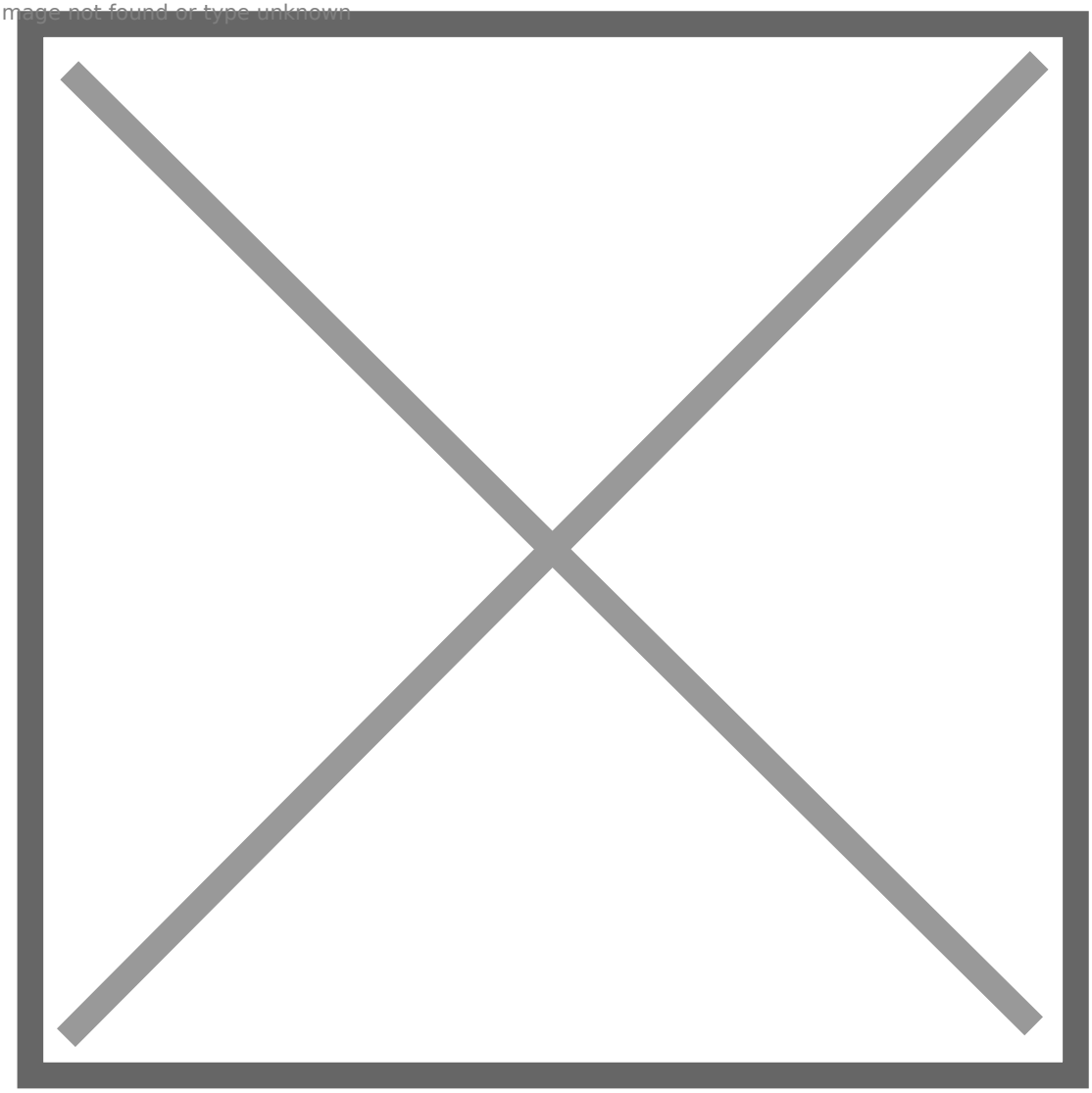

Πρόσοψη (δυτική πλευρά)

Image not found or type unknown

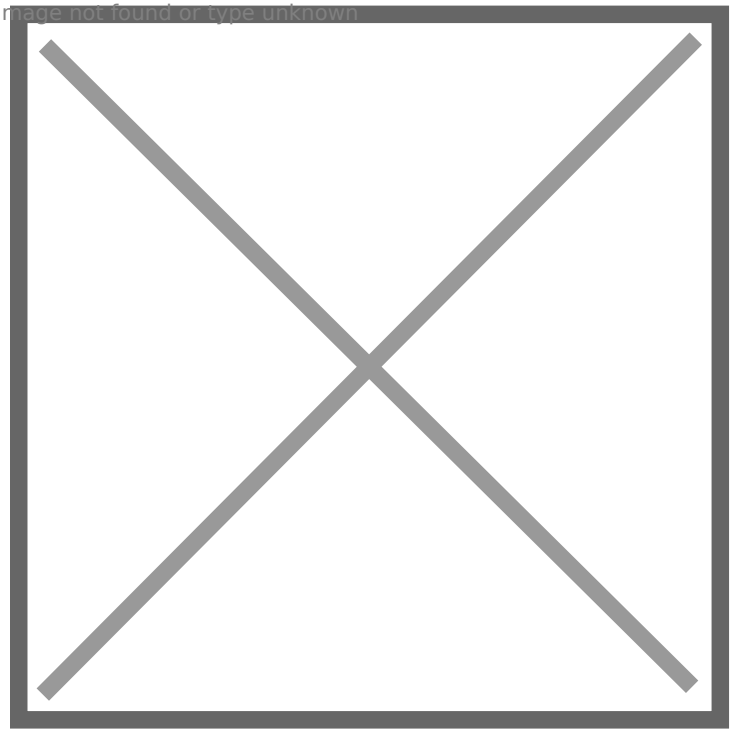

Ανατολική όψη (τμήμα του παλαιότερου ναού) με την κόγχη του ιερού

Ανδριανή Διαγουμά,Πολιτικός Μηχανικός Α.Π.Θ
MSc Προστασία, Συντήρηση και Αποκατάσταση

Κείμενα: Μνημείων Πολιτισμού, ΑΠΘ

Φωτογραφικές λήψεις: Βούλα Σούκη,Εθελόντρια για την Διάσωση της Παλιάς Βίνιανης

Παραθέτουμε κατωτέρω φωτογραφικό υλικό από την πρόσφατη επίσκεψη του ποιμενάρχου μας για την εορτή των αγίων Αποστόλων στην παλαιά Βίνιανη.

Image not found or type unknown

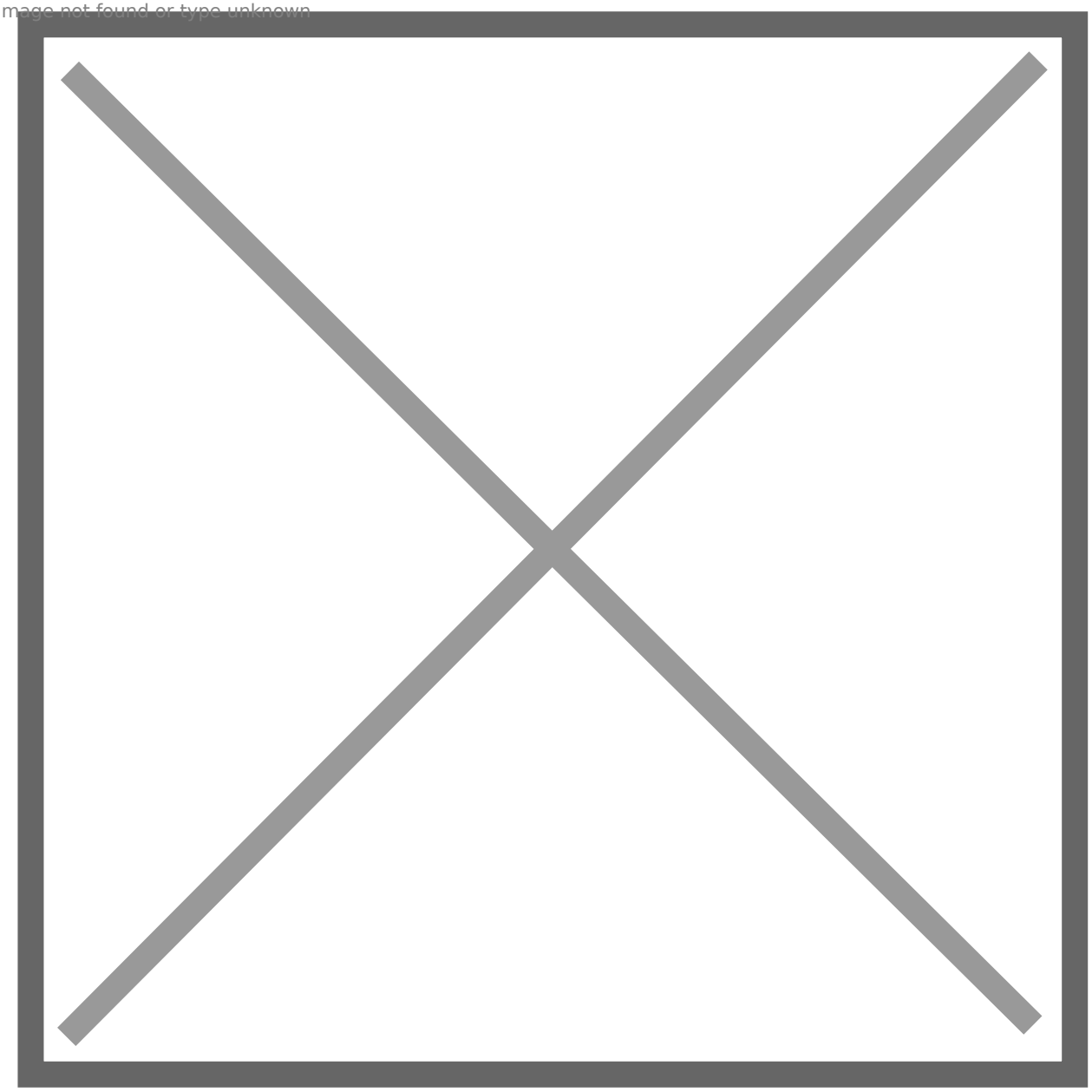

Image not found or type unknown

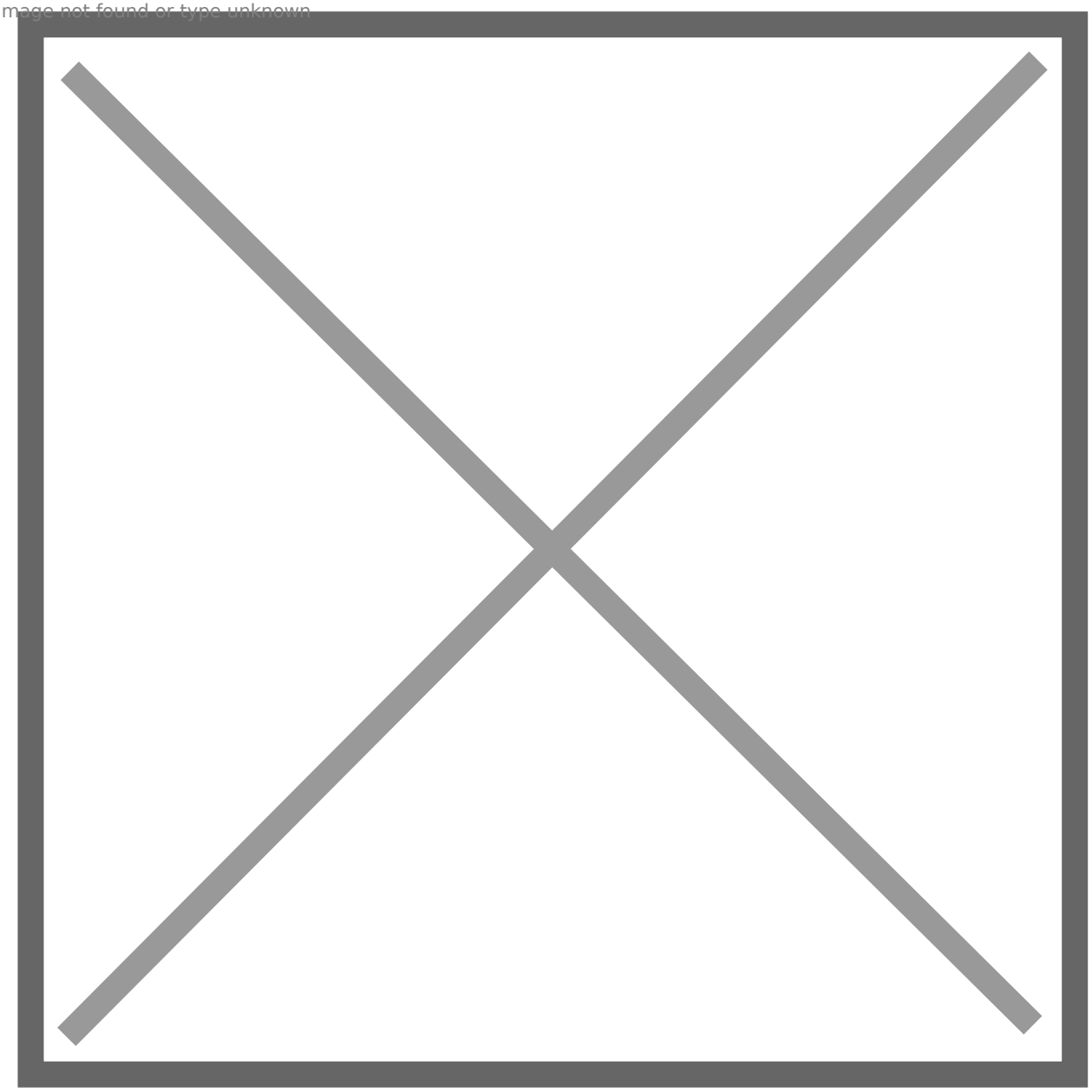

Image not found or type unknown

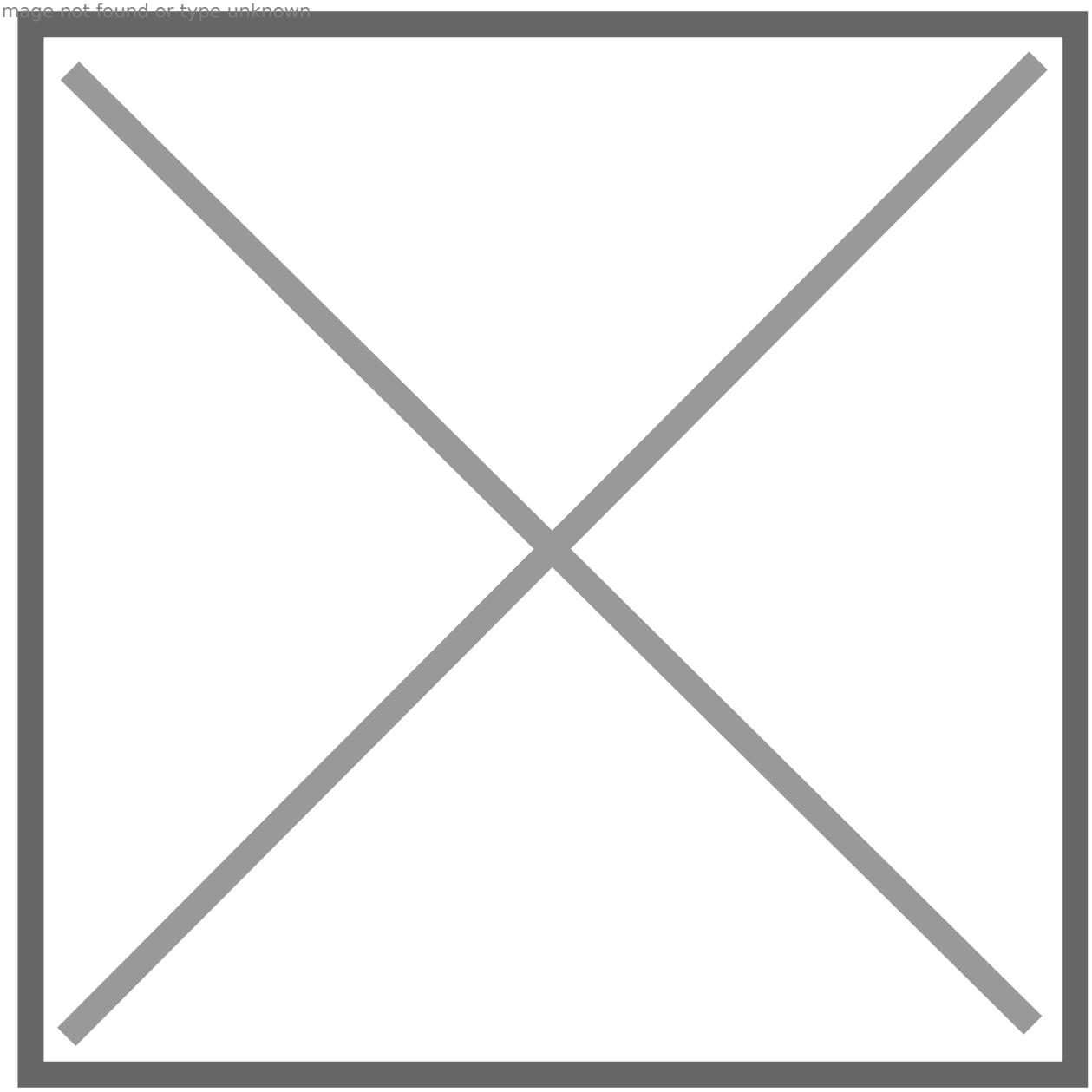

Image not found or type unknown

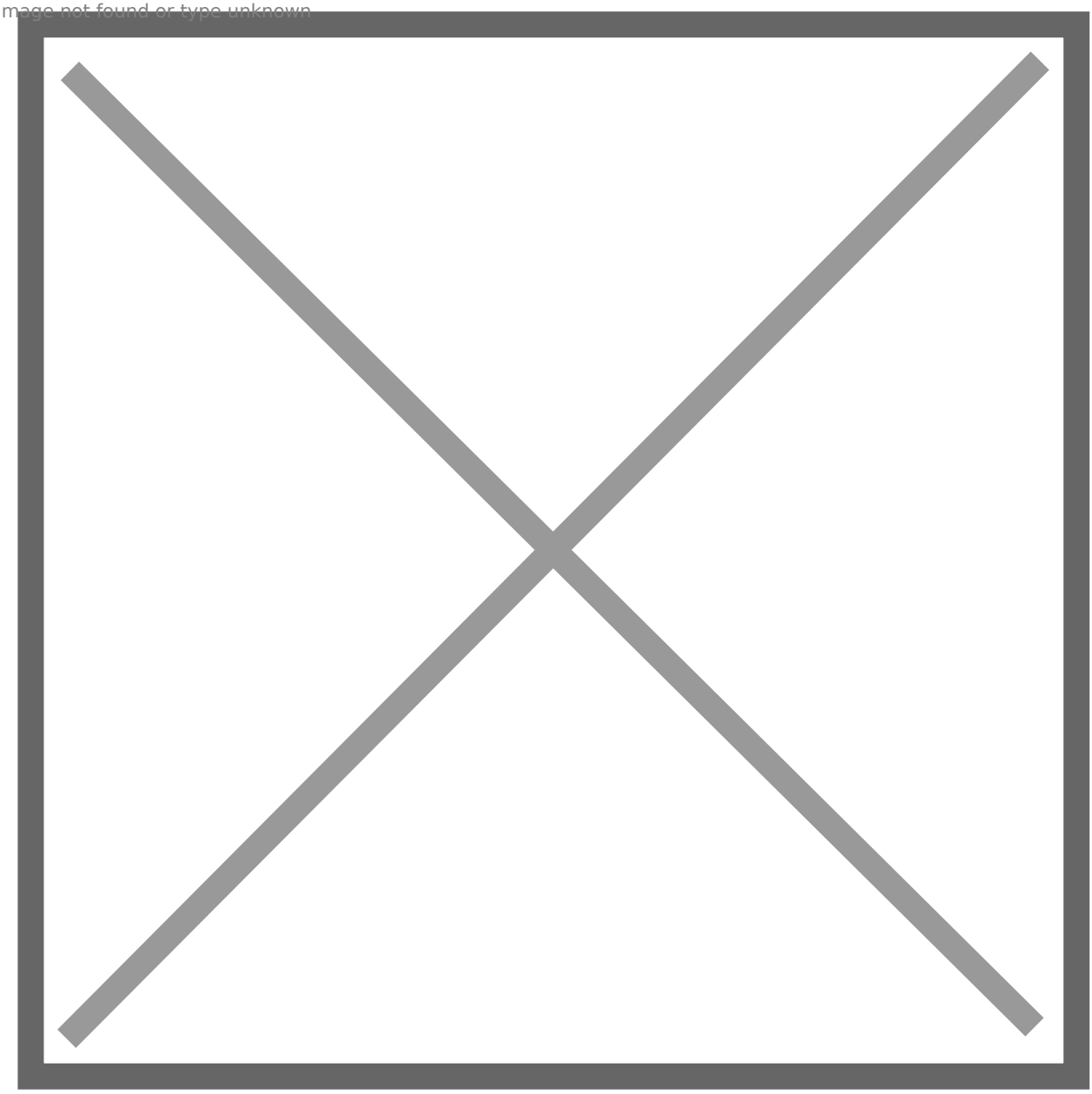

Εκ του Γραφείου Τύπου της Μητροπόλεως